

Kiertotietä perheeksi

tietoa adoptiosta ja sijaisvanhemmuudesta

Vanhemmuus

Vanhemmuus on elämän mittainen ennustamaton rikas seikkailu, koska lapsen kasvaessa huolet ja ilot muuttuvat hänen mukanaan. Keskeisintä on lapsen kanssa arjen jakaminen. Vanhemmuus on läsnäoloa, auttamista, rajojen asettamista, lapsen kehittymisestä ja oppimisesta huolehtimista, sekä yksilöllistä huomioimista. Elämän mittaisessa prosessissa, vanhemmuudessa on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä.

Adoptio

Adoptio on yksi tapa tulla vanhemmaksi. Adoption lopputuloksena on omia lapsia ja oikeita vanhempia. Adoptiossa tärkeää on löytää lapselle turvallinen ja pysyvä koti. Adoptio luo purkamattoman suhteen adoptoidun lapsen ja adoptiovanhempien välille. Adoptiolapsella tai nuorella on perheessä yhtäläinen oikeudellinen asema kuin biologisella lapsella.

Adoptio on oikeudellinen toimenpide, jossa adoptoitavan ja adoptiovanhemman välille muodostetaan perhesuhde. Samalla adoptoitavan juridinen suhde biologisiin vanhempiin purkautuu. Adoptio voi olla kotimainen tai kansainvälinen. Adoptiota säätelee Suomen lainsäädäntö (Adoptiolaki 22/2012), lisäksi kansainvälisissä adoptioissa lapsen syntymämaan lainsäädäntö sekä YK:n lasten oikeuksien sopimus (1989) ja Haagin sopimus (1993). Lainsäädännön ja sopimusten tarkoituksena on varmistaa lapsen etujen toteutuminen.

Adoptiolapsen vanhemmalla on oikeus vanhempainrahaan ja lapsilisään siitä lähtien kun lapsi on otettu hoitoon perheeseen. Lisäksi adoptiovanhemmat voivat hakea Kelalta äitiysavustusta ja isyysrahaa.

Tilastokeskuksen 2015 tilastojen mukaan Suomessa tehtiin 407 adoptointia, joista kotimaisia oli 284 ja kansainvälisiä 123. Tilastokeskuksen tilastoihin lasketaan mukaan esimerkiksi perheensisäiset adoptiot ja yli 18-vuotiaat adoptoidut. Valviiran adoptiolautakunnan tilastojen mukaan 2015 Suomeen adoptoitiin ulkomailta 93 lasta ja vuonna 2016 58. Adoptioperheet ry:n mukaan kotimaisia niin sanottuun vieraslapsi adoptioon annettuja lapsia on noin 30–50 vuosittain. Suurin osa adoptoiduista on alle viisivuotiaita lapsia, ja ulkomailta adoptoitava lapsi on harvoin yli 10-vuotias. Suomeen adoptoitiin ulkomailta eniten Etelä-Afrikasta, Kiinasta ja Thaimaasta.

Adoptiokriteerit

Adoptiolain mukaan (adoptiolaki 22/2012) adoptio on mahdollinen 25 vuotta täyttäneille, hakija ei kuitenkaan saa olla yli 50-vuotias. Kun adoptoitava on alaikäinen, lapsen ja vanhemman ikäeron tulee olla vähintään 18 vuotta ja enintään 45 vuotta. Ikärajoilla pyritään turvaamaan lapselle huolenpito aikuisikään asti. Adoptiota voi hakea naimisissa oleva aviopari yhdessä tai hakija yksin. Yksinkertaisesti halu perustaa perhe ja saada lapsi osaksi omaa perhettään on riittävä syy adoptioon. Adoptiossa vanhemmalla on elämänmittainen vastuu lapsesta, aivan niin kuin olisi biologisesta lapsestaan.

Kansainvälisissä adoptioissa kriteerit voivat vaihdella kohdemaan mukaan. Ulkomaisilla adoptioviranomaisilla on omia kriteereitä koskien muun muassa hakijoiden ikää, taloudellista tilannetta tai avioliiton kestoa. Kaikki kohdemmaat eivät hyväksy yksin hakijoita ja sijoittavat usein lapsen ensisijaisesti lapsettomille aviopareille. Adoptiota hakevalla ei saisi olla lapsen huolehtimista haaittavaa sairautta tai vammaa.

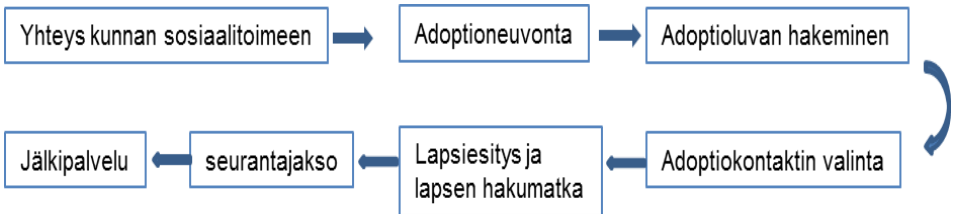
Adoptioprosessi

Adoptioprosessi vie paljon aikaa ja edellyttää sitoutumista. Adoptioprosessi alkaa yhteydenotosta oman kunnan sosiaalitoimeen, josta pariskunta tai yksin hakija ohjataan adoptioneuvontaan. Adoptioneuvontaa antaa kuntien sosiaalitoimi tai Pelastakaa Lapset ry:n aluetoimisto.

Adoptioneuvonta on lakisääteistä ja maksutonta, kestoltaan noin vuoden. Adoptioneuvonnan tarkoituksena on auttaa hakijoita arvioimaan omia edellytyksiään adoptiovanhemmiksi. Adoptio on suuri muutos hakijan elämässä ja adoptioneuvonnalla pyritään myös tukemaan vanhemmaksi kasvamista. Adoptioneuvonta käsittää keskimäärin kahdeksan tapaamista, sekä yleensä yhden kotikäynnin. Adoptioneuvonnan teemoja ovat hakijoiden motiivit, kasvatuskyvyt, sosiaaliset suhteet ja terveydentila. Neuvonnassa käydään myös läpi adoptiolapsen taustaan ja terveyteen liittyviä asioita.

Adoptioneuvonnan jälkeen sosiaalityöntekijä kirjoittaa kotiselvityksen adoptioneuvonnan tuloksista ja siitä, onko perheellä edellytyksiä adoption hakemiseen. Sen jälkeen pari voi hakea adoptiolupaa adoptiolautakunnalta. Lupa on voimassa kaksi vuotta, jonka jälkeen tähän voi hakea jatkoa. Kansainvälisissä adoptioissa kotiselvitys lähetetään valitulle lapsia

adoptioon antavalle kohde maalle. Lisäksi kansainvälisissä adoptioissa hakijan pitää olla rekisteröitynyt adoptiopalvelunantajan asiakkaaksi (Pelastakaa lapset ry tai Interpedia).

Kotimaista adoptiota harkitsevien on hyvä varautua, siihen että odotusaika on pitkä. Kansainvälisissä adoptioissa lapsen odotusaika voi vaihdella suuresti kohdemaista riippuen vuodesta useaan vuoteen. Odotusaika on valmistautumista adoptiovanhemmuuteen. Adoption hakijan on mahdollista osallistua eri järjestöjen kautta monenlaiseen toimintaan, niiden kautta on mahdollista saada vertaistukea, tietoa ja esimerkiksi perehtyä kohdemaan kulttuuriin ja kieleen.

Kun perheelle on nimetty lapsi, perhe saa lapsiesityksen. Lapsiesityksessä tulee ilmi lapsen terveydentilaa ja taustaa koskevia seikkoja. Lapsiesityksen saatuaan adoptionhakijat voivat halutessaan käydä läpi lapsen terveystietoja niihin erikoistuneen lääkärin kanssa. Hyväksytyään lapsiesityksen tulevat adoptiovanhemmat voivat lähteä hakumatkalle kohdemaan käytänteiden mukaisesti.

Lapsen saavuttua adoptioperheeseen adoptioneuvonta jatkuu sosiaalityöntekijän seurantakäynneillä. Lapsen tulo perheeseen tuo uusia tilanteita ja ajatuksia, joita on hyvä käydä läpi sosiaalityöntekijän kanssa. Seurannan tarkoituksena on tukea perhettä, sekä välittää lapsen ja perheen kuulumisia lapsen synnyinmaahan seurantaraporttien muodossa. Seuranta-ajan pituus vaihtelee lapsen synnyinmaan vaatimuksien mukaisesti.

Seurantakäyntien jälkeen sosiaalityöntekijä ja adoptiopalvelunantaja ovat tukena ja apuna osana jälkipalvelua. Jälkipalvelun tärkein tehtävä on adoptiolain mukaisesti tarjota apua yhteydenotossa adoptoidun synnyinmaahan. Adoptiovanhemmat voivat ottaa yhteyttä jälkipalveluun kun he tarvitsevat tukea adoptoidun taustan selvittämiseen, verkostoitumiseen tai juurimatkan järjestämiseen.

Adoptiota järjestävät tahot

Kotimaisessa adoptiossa lapsen sijoittaa kunnan sosiaalitoimi tai Pelastakaa Lapset ry. Kunnat välittävät adoptioita yleensä oman kunnan sisällä. Kansainvälisiä palvelunantajia ovat Interpedia ja Pelastakaa Lapset ry. Hakijan on valittava hakeeko kotimaista vai ulkomaista adoptiota.

Kansainvälisistä adoptioista kertyy kuluja, kuluista lisätietoa adoption järjestäjien nettisivuilta. Kuluihin adoptiovanhemmat voivat hakea Kelalta tukea, tuen suuruus vaihtelee lapsen kotimaasta riippuen.

Sijaisvanhemmuus

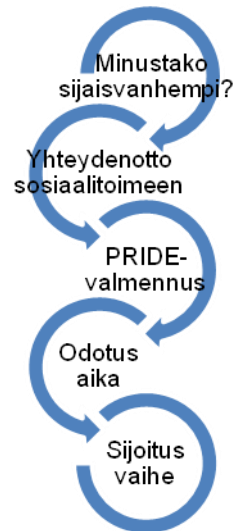
Sijaisvanhemmuus on mahdollisuus vanhemmuuteen. Sijaisvanhemmuus on erilaista kuin biologinen vanhemmuus. Esimerkiksi lyhytaikaisissa sijoituksissa sijaisvanhemmat ovat täydentäviä ja tukevia vanhempia. He jakavat vanhemmuuden lapsen biologisten vanhempien kanssa. Perhehoitoa säätelee lastensuojelulaki (Lastensuojelulaki 417/2007) ja perhehoitolaki (Perhehoitolaki 263/2015).

Sijaisperheelle ei ole tiettyjä taustavaatimuksia, koska heidät perehdytetään tehtäväänsä huolellisesti. Ennakkovalmennus on lakisääteinen (perhehoitolaki) ja tulee suorittaa ennen sijaisvanhemmaksi ryhtymistä. Sijaisperhe on tavallinen perhe, joka tarjoaa perhehoitoa huostaan otetulle lapselle. Sijaishoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista. Sijaisvanhemmilta vaaditaan halua ja kykyä hoitaa lasta tai nuorta perheensä jäsenenä, tukien samalla mahdollista lapsen tai nuoren yhteydenpitoa biologisiin vanhempiinsa. Sijaisperheessä huostaan otetulle tarjotaan koti ja kasvuympäristö, josta käsin lapsi voi tavata biologisia vanhempiaan. Myös hyvä yhteistyö paikallisen sosiaalitoimen kanssa on tärkeää. Mikäli lapsen paluu biologisten vanhempien luokse ei ole mahdollista, voidaan harkita sijoituslapsen adoptoimista jos sijaisperhe ja lapsi tulevat hyvin toimeen.

Prosessi sijaisvanhemmaksi ryhtymisestä

Sijaisvanhemmuus vaatii tietoa, taitoa ja kykyä kiintyä lapseen ja rakastaa lasta kuin omaansa. Lapsella tulee olla mahdollisuus päästä hyvin valmennettuun perheeseen, ja sijaisvanhemmillä on oikeus hyvää ennakkovalmennukseen.

Sijaisvanhemmiksi ryhtymisprosessi alkaa yhteydenotolla kunnan sosiaalitoimeen, joka tarjoaa ensitietoa sijaisvanhemmuudesta, sekä ohjaa ennakkovalmennukseen. Ennen valmennusta sijaisvanhemmuudesta kiinnostuneeseen perheeseen tehdään kotikäynti ja selvitetään mahdolliset esteet sijaisvanhemmuuteen, kuten esimerkiksi rikosrekisteri tai terveydentila. Ennakkovalmennuksen tarkoituksena on ennaltaehkäistä sijoitusten purkautumisia

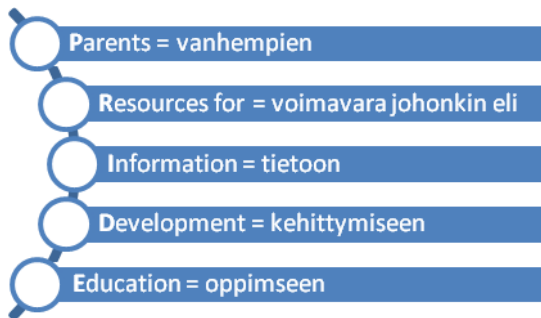

riittämättömän tiedon ja valmentautumisen takia. Vuodesta 2012 alkaen ennakoivalmennus onkin ollut pakollinen.

PRIDE-ennakoivalmennusta järjestävät kunnat, alueelliset sijaishuoltoyksiköt, lastensuojelujärjestöt ja yksityiset perhehoidon palvelujen tarjoajat. PRIDE-valmennuksesta lisätietoa löydät sivustolta www.sijaisvanhemmaksi.fi. PRIDE-valmennuksessa annetaan tietoa sijaisvanhemmuudesta ja pariskunta saa pohtia halukkuuttaan ja valmiuksiaan ryhtyä sijaisvanhemmiksi yhdessä kouluttajien kanssa. PRIDE-valmennus on prosessi, joka sisältää yhdeksän ryhmätapaamista, mihin liittyvät kotitehtävät, sekä perhekohtaisia tapaamisia. PRIDE-valmennuksen päätyttyä tehdään suullinen ja kirjallinen loppuarviointi. Loppuarvioinnin tavoite on auttaa perhettä tiedostamaan omat valmiutensa ja tekemään tietoon perustuva päätös sijaisvanhemmaksi ryhtymisestä.

Sosiaalityöntekijä pyrkii löytämään lapsen tarpeisiin sopivan sijaisperheen. Lapsen sijoittaminen pyritään tekemään yhteistyössä lapsen ja biologisten vanhempien kanssa. Kun sopiva perhe löytyy, lapsi pääsee tutustumiskäynnille sijaisperheeseen. Mikäli sijaisperhe vaikuttaa lapselle sopivalta, tehdään asiakassuunnitelma ja toimeksiantosopimus. Toimeksianto sopimuksen yhteydessä sovitaan myös hoitopalkkiosta ja muista sijoituksesta aiheutuvista korvauksista. Sijaishuolto päättyy viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta.

Sijaisvanhemmat saavat apua ja tukea kunnan sosiaali- ja perhetyöntekijöiltä sekä mm. Pelastakaa lapset ry:ltä. Pelastakaa lapset ry:n kotisivuilta löytyy tietoa mm. sijoitettavien lasten perhehoidosta sekä tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnasta. Sijaisperheille järjestetään myös vertaistukitoimintaa.

Lisätietoa löytyy alla olevista Internet-osoitteista

Adoptio:

Pelastakaa lapset ry
www.pelastakaalapset.fi
info@pelastakaalapset.fi

Interpedia ry
www.interpedia.fi

Adoptioperheet ry
www.adoptioperheet.fi
www.facebook.com/adoptioperheet

Sijaisvanhemmuus:

Pelastakaa lapset ry
www.pelastakaalapset.fi
info@pelastakaalapset.fi

Perhehoitoliitto ry
www.sijaisvanhemmaksi.fi